

Türkiye Cumhuriyeti ile Felemenk Kırallığı arasında imza edilmiş olan uzlaşma, adli tesviye ve hakem muahedesi'nin kabul ve tasdiki hakkında kanun

(Resmî Gazete ile neşir ve ilâm : 5/VI/1933 - Sayı : 2419)

No.
2232

Kabul tarihi
27 - V - 1933

BİRİNCİ MADDE — Türkiye Cumhuriyeti ile Felemenk Kırallığı arasında Cinevrede imza edilmiş olan uzlaşma, adli tesviye ve hakem muahedenamesi kabul ve tasdik edilmiştir.

İKİNCİ MADDE — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanunun icrasına Hariciye vekili memurdur.

29 Mayıs 1933

TÜRKİYE İLE FELEMENK ARASINDA MÜNAKİT UZLAŞMA, ADLİ TESVİYE VE HAKEM MUAHEDENAMESİ

Aralarında mevcut olan dostluk bağlarını kuvvetlendirmek ve iki memleketi yekdiğerinden ayıracak her nevi ihtilâf ve münazaaları muslihane halletmeği teshil etmek arzusunda bulunan Türkiye Reiscümhuru Hazretleri ve Haşmetlü Felemenk Kırallığı Hazretleri bu maksatla bir muahede aktine karar vermişler ve tarafeyn muralhasları olarak:

Türkiye Reiscümhuru Hazretleri:

Hariciye vekili Doktor Tefik Rüştü Beyefendi,

Haşmetlü Felemenk Kırallığı Hazretleri:

Hariciye Nazırı Müsyü Jonkheer Frans Beelaer's Van Blokland'ı

Tayin etmişler ve müşarileyhler bu baptaki salâhiyetnamelerini karşılıklı birbirlerine tebliğ ve usul ve kaidesine muvafık bulmaları ile aşağıdaki hükümleri kararlaştırmışlardır:

Madde — 1

Yüksek Akitler Türkiye ile Hollanda arasında tahaddüs edecek olan ve münasip müddet zarfında diplomasi usullerile halledilemeyen her ne mahiyette olursa olsun bileümle ihtilâfları hiç bir halde muslihane yoldan başka bir tarike tevessül etmeyerek halletmeyi karşılıklı taahhüt ederler.

Madde — 2

Yüksek Akitlerden biri tarafından dermeyan edilip diğeri tarafın reddine uğradığı bir hakkın mevzuunu teşkil eden ve alelâde diplomasi usullerile dostane bir surette halledilemeyen her ne mahiyette olursa olsun, bileümle ihtilâflar aşağıda derpiş olunduğu veğhile ya Beynelmîlel adalet divanının yahut bir hakem mahkemesinin hükmüne arz edilecektir.

Şurası mukarrerdir ki, yukarıda mevzu bahis ihtilâflar bilhassa; bir muahedenamenin tefsiri-ne, her hangi bir hukuku düvel meselesine, subutu halinde beynelmîlel bir taahhüdün nakzını ta-zammun eden her hangi bir hâdisenin mevcudiyetine yahut böyle bir nakzı ahtın şümulüne veya

edası lâzımgelen tazminatın mahiyetine taallük edenleri ihtiva eder.

Yüksek Âkitler arasında meri diğer mukavelenameler ile halleri için mahsus bir usul derpiş edilmiş olan ihtilâflar işbu mukavelenameler ahkâmına tevfiikan hallolunacaktır.

Madde — 3

Beynelmîlel daimî adalet divanı veya hakem huzurundaki usul ve muameleden evvel ihtilâf; bir uzlaşmaya müncer olmak maksadile işbu muahedeye tevfiikan teşkil edilen Daimî uzlaşma komisyonu unvanını haiz Beynelmîlel daimî bir komisyona Âkitler tarafından müttefikan tevdi olunabilecektir.

Madde — 4

İkinci maddede mevzubahs ihtilâflar için her iki taraf Daimî uzlaşma komisyonuna müracaat etmedikleri veya müracaat vaki olup ta komisyon telifi beyne muvaffak olamadığı takdirde hukuki ihtilâf, tahkimname ile, gerek statüsünde derpiş edilen şartlar ve usul dairesinde hal ve fasledecek olan Beynelmîlel daimî adalet divanı gerek beynelmîlel ihtilâfların muslihane halli hakkındaki 18 teşrinievvel 1907 tarihli (Lâ Hays) mukavelenamesile derpiş edilen şartlar ve usul dairesinde hal ve fasledecek olan bir hakem mahkemesine tevdi olunacaktır.

Müracaat edilecek kazanın tayini hususunda veya tahkimname ibareleri üzerinde veya tahkim usulü ve hakemlerin intihabı hakkında Âkitler arasında itilâf hâsıl olmazsa bir ay evvel ihbardan sonra Âkitlerden her hangi biri ihtilâfı bir istida ile doğrudan doğruya Beynelmîlel daimî adalet divanına arz etmekte muhtar bulunacaktır.

Madde — 5

Mevzuu, Âkitlerden birinin dahili kanunlarına nazaran milli mahkemelerin salâhiyetine dahil bulunan bir ihtilâf mevzubahs ise işbu ihtilâf ancak salâhiyettar milli makamı adli tarafından münasip müddetler zarfında verilmiş ve kaziyei muhkeme halini iktisap etmiş olan hükümden sonra, işbu muahede ile derpiş olunan usule tâbi tutulabilecektir.

Madde — 6

Kazaî veya hakemî karar, hali ihtilâfta bulunan Âkitlerin birinin adli makamları veya her hangi diğer makamı tarafından verilen bir karar veya ittihaz olunan bir tedbirin hukuku düvele tamamen veya kısmen muhalif olduğunu dermeyan eyler ve mevzubahs tarafın hukuku esasiyesi bu karar veya tedbirin netayicinin iptaline cevaz vermez veya kısmen iptaline müsait bulunursa, mutazzarr olan taraf, kazaî veya hakemî hüküm ve kararla nisfet ve hakkaniyete müstenit bir tazminat verilmesi hususunda Âkitler müttefik kalmışlardır.

Madde — 7

Yüksek Âkitlerden alelâde diplomasi usullerile dostane bir surette halledilemeyerek ihtilâf ettikleri ve işbu muahedenin ikinci maddesinde tasrih edildiği üzere kazaî bir hükümle halli yoluna gidilemeyen ve esasen Âkitler arasında meri bir muahede veya mukavele ile haklarında bir hal ve tesviye usulüne merbut bulunmamış olan bilcümle meseleler Daimî uzlaşma komisyonuna tevdi olunacak ve komisyon Âkitlere şayanı kabul bir sureti hal teklif ve cümle ahvalde bir rapor tanzim ve takdim eylemekle mükellef bulunacaktır.

Komisyona takdim edilecek istida hakkında Âkitler itilâf edemezlerse bunlardan biri veya diğeri bir ay evvel haber vermek suretile meseleyi mezkûr komisyona doğrudan doğruya tevdi etmekte muhtar bulunacaktır.

Cümle ahvalde, bir ihtilâfın ikinci maddede de münderiç niza mahiyetini haiz olup olmadığı ve bundan dolayı kazaî bir hüküm ile halli lâzımgüleceğini tayin hususunda Âkitler uzlaşmıyorlarsa,

Daimî uzlaşma komisyonu hâzırda her türlü usul ve muamelelerden evvel, bu ihtilâf, tarafeynin muvafakatine, ve ademi ihtilâf takdirinde bir tarafın istidasile, Beynelmilel adalet divanına tevdi edilecektir.

Madde — 8

İşbu muahdede derpiş edilen Daimî uzlaşma komisyonu berveği atı tayin edilecek beş azadan mürekkep olacaktır.

Yüksek Âkitlerden her biri kendi tebaaları arasından seçilmiş birer komiser tayin edecekler ve diğer üç komiseri diğer devletler tebaası meyanından ittihazı âra ile intihap eyleyeceklerdir. Bu üç komiser muhtelif tabiiyetlerde olacaklar ve Yüksek Âkitler bu komiserler arasından komisyon reisini irae eyleyeceklerdir.

Komiserler üç sene müddetle tayin edilirler. Tekrar intihapları caizdir.

Yerlerine diğerleri intihap olununcaya kadar ve her halde müddeti memuriyetlerinin inkizası esasında elde bulunan işlerinin ikmaline kadar vazifede kalacaklardır.

Ölüm, istifa, daimî veya muvakkat her hangi bir mâni dolayısıyla münhal olacak yerler sü-rati mümkününe ile ve üç ayı tecavüz etmeyecek bir müddet zarfında ve tayinler hakkında tesbit edilmiş olan usule tevfiikan doldurulacaktır.

Madde — 9

Daimî uzlaşma komisyonu işbu muahede tasdikamelelerinin teatisini takip eden altı ay zarfında teşkil olunacaktır.

Müştereken intihap olunacak aza işbu müddet zarfında tayin olunamaz, veya münhalâta yenden aza intihabı halinde, azalığın inhilâlinden itibaren üç ay müddet zarfında yeni aza tayin edilemezse, başka bir ihtilâf olmadığı takdirde, icap eden tayinlerin icrası İsviçre konfederasyonu reisinden rica edilecektir.

Madde — 10

Daimî uzlaşma komisyonuna ahvale göre 3 ve 7 nci maddelerdeki şerait dairesinde ve reise bir istida verilmek üzere müracaat olunacaktır.

İstida ihtilâf mevzuunu muhtasaran bast ve beyan etmekle beraber komisyondan, bir uzlaşmaya vardiyecek her türlü tedbirlere müracaat edilmesi talebini ihtiva edecektir.

Eğer istida tarafeynden yalnız birinden geliyorsa bu istida müstedi tarafından hasım tarafa derhal tebliğ edilecektir.

Madde — 11

Bir ihtilâfın, Yüksek Âkitlerden biri tarafından Daimî uzlaşma komisyonuna tevdi edildiği tarihten itibaren on bes gün zarfında Âkitlerden her biri bu ihtilâfı tetkik için, kendi komiserinin yerine işte ihtisası olan diğer bir kimseyi tayin edebilir. Bu hakkını istimal eden taraf, keyfiyeti derhal diğer tarafa bildirecektir. Bu takdirde diğer taraf ta ihbarın vaki olduğu tarihten itibaren on bes gün zarfında aynı tarzda hareket etmekte muhtar olur.

Madde — 12

Daimî uzlaşma komisyonunun vazifesi muhtelifünfih meselelerle vuzuh vermek ve bu hususta faydeli malûmatı tahkik ile veya başka bir suretle toplamak ve tarafeyni uzlaştırmaya gayret eylemektir. Komisyon meseleyi tetkik ettikten sonra muvafık gördüğü hal tarzlarını Âkitlere arz ile bu hususta rey ve mütalealarını beyan için kendilerine bir mühlet verebilir.

Komisyon, mesaisinin hitamında neticeyi mübeyyin bir rapor tanzim eyleyecek ve bu raporun birer nüshasını Âkitlerden her birine tevdi edecektir. Âkitler komisyonun vâsıl olacağı filî

Madde — 19

Daimî uzlaşma komisyonu mesaisinin devamı müddetince komiserlerin her biri, miktarı Yüksek Âkitler arasında müttefikan tesbit ve müsavi surette taksim edilecek olan bir tazminat alacaklardır.

Madde — 20

Her halde ve bilhassa Âkitlerin ihtilâf ettikleri mesele eğer icra edilmiş veya edilmek üzere bulunmuş olan muamelâttan münbais olduğu takdirde, Beynelmîlel daimî Adalet divanı, kendi statüsünün 41 inci maddesine tevfikân ittihazı karar ederek, veya icabı hale göre hakem mahkemesi alınması iktiza eden muvakkat tedbirleri mümkün olan en kısa müddet zarfında tayin eyleyeceklerdir.

Daimî uzlaşma komisyonu, icabı halinde tarafeynle anlaştıktan sonra aynı surette hareket edebilecektir.

Yüksek Âkitlerden her biri Daimî uzlaşma komisyonu tarafından teklif edilecek kararın infazına veya tarzı tesviyelere sui tesir etmesi melhuz her türlü tedbirden mütevakki bulunmayı ve sureti umumiyede ihtilâfı tezyit veya tevsi edecek her hangi bir tarzı muameleye tevessül etmemesi taahhüt ederler.

Madde — 21

İhtilâf ile aynı zamanda diğer Devletler alâkadar bulunsa dahi, işbu muahede Yüksek Âkitler arasında mabihittatbik olur.

Madde — 22

İşbu muahednamenin tefsirine muteallik Yüksek Âkitler arasında bir ihtilâf zuhur ederse bu ihtilâf 4 üncü maddenin 2 inci fıkrasında derpiş edilen usule tevfikân Beynelmîlel daimî adalet divanına arz edilecektir.

Madde — 23

İşbu muahedename tasdik olunacak ve tasdiknameleri mümkün mertebe süratle Ankarada teati edilecektir.

Madde — 24

İşbu muahede tasdiknamelerin teatisini müteakip meriyete girecek ve meriyete girdiğinden itibaren on sene müddetle müteber olacaktır.

Bu müddetin inkızasından altı ay evvel feshedilmezse yeniden beş sene bir müddet için zimnen tecdit edilmiş addolunacak ve tecdit şekli bu tarzda devam edecektir.

İşbu muahedenin inkızasında, bu muahede mucibince her hangi bir muamele, Daimî uzlaşma komisyonu veyahut Beynelmîlel adalet divanı veya Hakem mahkemesi huzurunda cereyan etmekte bulunuyorsa bu muamele, hitamı anına kadar takip edilecektir.

Balâdaki mevaddı tasdik etmek üzere isimleri yukarıda zikredilen murahhaslar işbu muahede-

ve hukukî veya sair mülâhazalara asla bağlanmış olmayacaklardır.

Yedinci madde 3 üncü fıkrasının hükmü mahfuz kalmak şartile komisyon mesaisi, Âkitler başka türlü bir karar vermedikçe, muhtelifünfih meselenin tevdiî gününden itibaren altı ay zarfında nihayete ermiş bulunacaktır.

Madde — 13

Daimî uzlaşma komisyonu; muhakeme usulünü bizzat tanzim edecektir ve bu muhakeme usulü her halde teşkili tarafeyn ile olacaktır.

Tahkikat hususunda komisyon, müttefikân başka türlü bir karar vermezse, beynelmilel ihtilâfların muslihane halline dair olan 18 teşrinievvel 1907 (La Haye) mukavelenamesinin 3 üncü faslı (Beynelmîlel tahkikat komisyonu) ahkâmına ittiba eyleyecektir.

Madde — 14

Âkitler arasında hilâfına ittifak olunmadığı takdirde Daimî uzlaşma komisyonu, reisin irae ettiği mahalde içtima edecektir.

Madde — 15

Daimî uzlaşma komisyonunun mesaisi, ancak Âkitlerin muvafakatile komisyon tarafından ittihaz olunmuş bir karar üzerine alenî olabilir.

Yüksek Âkitler, evvelce yekdiğerinin reyini almaksızın komisyon mesaisinin neticesini neşretmemeği taahhüt ederler.

Madde — 16

Âkitler, Daimî uzlaşma komisyonu nezdinde, kendileri ile komisyon arasında mutavasat hizmetini gören ajanlar tarafından temsil edileceklerdir. Bundan maada Âkitler kendileri tarafından bu husus için tayin edilen müşavir ve mütehasısların yardımına müracaat edebilecekleri gibi şahadetini kendilerince faideli addettikleri her türlü eşhasın komisyonca istimamı talep eyleyeceklerdir.

Komisyon dahi her iki tarafın ajanlarını ve müşavir ve mütehasıslarını ve faideli addedeceği her hangi bir şahıs, Hükümetlerinin muvafakatile, celp ve bunlardan şifahî izahat talep eylemek salâhiyetini haiz olacaktır.

Madde — 17

İşbu muahedenameye muhalif ahkâm mevcut olmadıkça Daimî uzlaşma komisyonu kararları ekseriyeti âra ile ittihaz olunacaktır.

Umum' azalar usulüne tevfikân davet edilmedikçe ve birlikte intihap edilmiş olan umum azalar hazır bulunmadıkça ihtilâfın esası hakkında komisyon karar veremez.

Madde — 18

Yüksek Âkitler, Daimî uzlaşma komisyonunun mesaisini kolaylaştırmayı ve alelhusus salâhiyet-tar makamlarının ona muzaheretini temin etmeği ve kendisine imkânın müsaadesi nisbetinde bütün vesaik ve müfit malûmatı vermeği, kendi arazileri üzerinde komisyonun şahit ve ehlihibre celp ve istima eylemesini ve vaka mahalline gitmesini temin için icap eden tedbirleri almayı taahhüt ederler.

nameyi imza etmişler ve mühürlemişlerdir.

(Cinevre) de iki nüsha olarak bin dokuz yüz otuz iki senesi nisanının on altıncı günü tanzim edilmiştir.

Dr T. Rüştü

Beclaerts V. Blokland

Cumhuriyet Reisiğine yazılan tezkerenin tarih ve numarası : 28 - V - 1933 ve 1/650
Bu kanunun neşir ve ilânının Başvekilliğe bildirildiğine dair Cumhuriyet Reisiğinden gelen tezkerenin tarih ve numarası : 29 - V - 1933 ve 4/521
Bu kanunun müzakerelerini gösteren zabıtların cilt ve sayfa numaraları : Cilt Sayfa
15 2,342,367:368,370,378:381